

ZARYS HISTORII LITERATURY WŁOSKIEJ Z ELEMENTAMI TEORII LITERATURY

Kierunek: Filologia Specjalność: italianistyka

Poziom studiów: I

rok: I, semestr 1

Semestr zimowy 2015/2016

30 godz. ECTS: 4 wykład

Prowadzący: dr hab. Justyna Łukaszewicz, prof. nadzw. UW

Język: polski z elementami włoskiego

Cele przedmiotu

- 1) Zdobyć orientacji w literaturze włoskiej jako ważnym składniku kultury europejskiej poprzez poznanie periodyzacji oraz wybranych dzieł i zjawisk literatury włoskiej w ich kontekście kulturowym, a także elementów polskiej recepcji tej literatury
- 2) Poznanie wybranych problemów teorii literatury

Treści programowe

- 1) Prezentacja wybranych dzieł i zjawisk literatury włoskiej w ich kontekście kulturowym do wieku XVII, a także elementów polskiej recepcji tej literatury

Omawiane będą między innymi następujące tematy:

- okresy literackie
- strofy (tercyna, oktawa), układy stroficzne (sonet), gatunki (nowela)
- *dolce stil novo*
- wybrane pieśni *Boskiej komedii*; recepcja arcydzieła Dantego w polskim romantyzmie i współcześnie
- Francesco Petrarca – życie i twórczość poety-humanisty na tle realiów epoki, budowa *Il Canzoniere (Rerum vulgarium fragmenta)*, analiza wybranych utworów
- „komedia ludzka” Giovanniego Boccaccia
- Pietro Bembo jako przedstawiciel humanizmu
- miłość, szaleństwo, natura, wojna i uśmiech ariostyczny w poemacie *Orland szalony*
- wizerunek władcy w *Księciu Machiavellego*
- Baldassare Castiglione, *Il libro del Cortegiano* (1528): idealizacja dworu książęcego w Urbino i model dworzanina; *Dworzanin polski* Łukasza Górnickiego (1566) – lektura fragmentów
- bohaterskie i romansowe motywy poematu *Jerozolima wyzwolona* Tassa
- komedia dell'arte we włoskiej tradycji teatralnej i jej sukces w Europie; Francesco Andreini, *Bravure del Capitano Spavento – Bohatyr straszny* Krzysztofa Piekarskiego

- 2) Wybrane problemy teorii literatury:

- refleksja nad tym, czym jest literatura
- literatura wobec problemu przedstawiania świata
- kwestie genologiczne i wersyfikacyjne
- odbiorca dzieła literackiego
- wybrane teorie literatury XX w.
- wybrane problemy recepcji twórczości literackiej
- pojęcie intertekstualności

Szczegółowe zagadnienia: w „Materiałach do zajęć” na stronie IFR.

Forma i kryteria zaliczenia:

sprawdzian pisemny na przedostatnich zajęciach w semestrze

ocena dostateczna: 60%

Lektury:

Św. Franciszek z Asyżu, *Pieśń słoneczna (Cantico delle creature)* w oryginale i wybranych polskich przekładach

Przed Petrarką. Antologia trzynastowiecznej poezji włoskiej, oprac. Monika Woźniak, Collegium Columbinum, Kraków 2005 (wybór wierszy w oryginale i przekładzie):

Pier della Vigna, Skoro nie sposób zobaczyć miłości

Giacomo da Lentini, Miłość to z serca zrodzone pragnienie

Cielo d'Alcamo, *Różo świeża, pachnąca*

Guittone d'Arezzo, *Gdy mówię „radość”, radosna radości*

Rubaszna dziewczko, nie racz mnie odmową

Jacopone da Todi, *Serca mego radości*

Cecco Angiolieri, *Becchino, po tym, jak mi cię odbito*

“Becchino ma!” “Cóż chcesz, kłamco wyrodny?”

Gdybym był ogniem, ziemię bym podpalił

Guido Guinizelli, *Chcę mojej pani chwalić wszystkie cnoty*

W sercu szlachetnym miłość ma schronienie (Al cor gentil rempaira sempre amore)

Guido Cavalcanti, *Piękność niewiasty i serca mądrości (Biltà di donna e di saccente core)*

Cino da Pistoia, *Twój słodki widok, łagodne spojrzenie*

Dante Alighieri, *Guido, chciałbym byśmy ty, Lapo i ja*

Taka szlachetna i pełna powagi

Dante Alighieri, *Boska komedia – Piekło* + wybór pieśni z *Czyśćca* i *Raju* (w przekładzie Edwarda Porębowicza lub Agnieszki Kuciak)

Fragment *Czyśćca* z komentarzem: Tadeusz Zipser, *Dante współczujący*

<http://www.marszalek.com.pl/italicawratislaviensia/2014/30.pdf>

Giovanni Boccaccio, *Dekameron*, t. I i II, przeł. Edward Boyé, tekst poprawił, uzupełnił i przedmową opatrzył Mieczysław Brahmer, PIW, Warszawa 1955.

Przedmowa Brahmera, Wstęp autora, Prolog i inne części „scenerii ramowej”

Wstępny nowel:

Dzień pierwszy

Spowiedź Ciappelletta

Podróż Abrahama z Paryża do Rzymu

Ciężki grzech

Poskromienie skąpca

Dzień drugi

Modlitwa do świętego Juliana
Landolfo Rufolo
Andreuccio z Perugii
Znalezione dzieci
Przypadki grabiego Antwerpii
Nieszczęścia poczciwej białogłowy
Dzień trzeci
Wilk w owczarni
Król włosy strzyże
Pielgrzym
Giletta z Narbony
Diabeł i piekło
Dzień czwarty
Ghismonda i Guiscardo
Dzień piąty
Sokół
Dzień szósty
Zręczna odpowiedź
Szpetny wygląd
Guido Cavalcanti
Dzień dziewiąty
Przygoda Cecca Angiulieri
Dzień dziesiąty
Gryzelda

(w serwisie wolnelektury.pl: [Dzień pierwszy i Prolog](#))

Francesco Petrarca – wybór wierszy

Niccolò Machiavelli, *Książę*

Ludovico Ariosto, *Orland szalony* (fragmenty)

Baldassare Castiglione - Łukasz Górnicki, *Dworzanin polski* (fragmenty)

Torquato Tasso, *Gofred albo Jerozolima wyzwolona*, przeł. Piotr Kochanowski (fragmenty)

Opracowania:

Literatura Europy. Historia literatury europejskiej, pod red. Annick Benoit-Dusausoy i Guy Fontaine'a, słowo/ obraz terytoria, Gdańsk 2010.

Historia literatury włoskiej, pod red. Piotra Salwy, t. I i II, Wydawnictwo Naukowe Semper, Warszawa 1997.

Krzysztof Żaboklicki, *Historia literatury włoskiej*, PWN, Warszawa 2008.

Anna Burzyńska, Michał Paweł Markowski, *Teorie literatury XX wieku. Podręcznik*, Znak, Kraków, 2007.

Anna Burzyńska, Michał Paweł Markowski, *Teorie literatury XX wieku. Antologia*, Znak, Kraków, 2007

(Wprowadzenie, Fenomenologia, Formalizm amerykański)

Antoine Compagnon, *Demon teorii. Literatura a zdrowy rozsądek*, przeł. Tomasz Stróżyński, słowo/obraz terytoria, Gdańsk 2010 (Wstęp i rozdziały: Literatura, Świat, Odbiorca).

Pierre Bayard, *Jak rozmawiać o książkach, których się nie czytało?*, przeł. Magdalena Kowalska, PIW, Warszawa 2008 (**wznowienie: 2015**).

Italo Calvino, *Lekkość*, w: I. Calvino, *Wykłady amerykańskie*, przeł. Anna Wasilewska, Marabut – Volumen, Gdańsk-Warszawa 1996, s. 9-32. (wykład m.in. o Cavalcantim)

(I. Calvino, *Lezioni americane. Sei proposte per il prossimo millennio*, Garzanti, 1998.)

Italo Calvino, *Perché leggere i classici*, Mondadori, Milano 1995 (*La struttura dell'«Orlando»*, *Piccola antologia di ottave* – s. 68-83)

Mieczysław Brahmer, *Powinowactwa polsko-włoskie. Z dziejów wzajemnych stosunków kulturalnych*, PWN, Warszawa 1980 (teksty: *Samochwał polski w kontuszu*, *Kilka uwag o polskim Orlandzie*). [kopie w punkcie ksero]

Olga Płaszczewska, *Przestrzenie komparatystyki – italianizm*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2010. (**Italianizm**: s. 257-273)

Gérard Genette, *Palimpsesty. Literatura drugiego stopnia*, przeł. Tomasz Stróżyński i Aleksander Milecki, słowo/obraz terytoria (Pięć typów transtekstualności – wprowadzenie: s. 7-16) [kopia w punkcie ksero]

Słownik terminów literackich pod red. J. Sławińskiego, wyd. 4, Ossolineum, Wrocław 2002.

Hasła: akademie, aliteracja, aluzja literacka, ariostyzm, arkadyjska poezja, barok, bembizm, cinquecento, commedia dell'arte, commedia erudita, dolce stil nuovo, dzieło literackie, funkcja estetyczna, historia literatury, humanizm, intertekstualność, italianizm, kancona, kompozycja ramowa, concept (conchetto), konkretyzacja dzieła literackiego, laudes, libretto, literackość, madrygał, manieryzm, marinizm, nowela, odbiorca dzieła literackiego, oktawa, oktostych, pastoralna literatura, petrarkizm, poeta laureatus, prowansalska poezja, renesans, rym, schematyczność dzieła literackiego, skrzydlate słowa, sprezzatura, sonet, sonetto caudato, szkoła sycylijska, średniowiecze, świat przedstawiony, teoria literatury, tercyna, topos, tradycja literacka, trecento